

Skatt

MARIANNE BROCKMANN BUGGE, HARBOE & CO.

DÅRLIG SKILTET: Aker Brygge er en jungle av finansielle tjenester. Noen er underlagt merverdiavgift, andre ikke.

FOTO: EIVIND YGESETH

Uklart om moms

Noen finansielle tjenester er unntatt merverdiavgift. Men hvor går grensen?

Unntaket fra merverdiavgiftsplikten ved omsetning av finansielle tjenester har eksistert i mer enn ti år, men er fortsatt preget av en fragmentarisk og kasuistisk struktur, hvor man vanskelig kan slå fast om en tjeneste med sikkerhet er innenfor eller utenfor lovens område.

Et aktuelt spørsmål er om utvidet konsesjonsplikt etter Finansavtaleloven også betyr et utvidet unntak fra avgiftsplikten.

Merverdiavgiftsunntaket for finansielle tjenester var et av flere unntak som ble etablert ved innføringen av Merverdiavgiftsreformen i 2001 og generell avgiftsplikten på omsetning av tjenester. Unntaket ble av Finansdepartementet den gang uttalt å skulle være av midlertidig art.

Det ble vist til at finanssektoren er en sektor hvor det skapes betydelige merverdier og at et unntak vil kunne medføre kumulasjon av avgift ved omsetning til næringsdrivende og derved svekke merverdiavgiftssystemets nøytralitet. Det ble også pekt på de avgrensningsproblemer unntakene skaper. På grunn av et tilsvarende unntak innenfor EU-retten ble unntaket likevel etablert av hensyn til faren for konkurransevridning i disfavør av norske finansinstitusjoner.

Snevert unntak

Unntaket lever fortsatt, og for noen aktører, i beste velgående, mens det for andre skaper betydelig hodebry.

Unntakets ordlyd er vid, men det er etablert som sikker rett at unntaket skal tolkes snevert. Dette ble uttrykkelig sagt av Finansdepartementet i deres generelle fortolkningsuttalelse til unntaket 15. juni 2001 og er senere blitt understreket i fortolkningspraksis og ble presisert også av Høyesterett i saken som gjaldt meglerhuset ABG Sundal Collier med flere og deres håndtering av merverdiavgift ved et corporate finance oppdrag.

Unntaket omtales som et unntak for en hel bransje, men består i realiteten av enkeltstående kategorier av tjenester

som for eksempel forsikringstjenester, finansieringstjenester og forvaltning av verdipapirfond. Et utall av enkeltsaker, de fleste fra avgiftsforvaltningen, men noen sentrale saker også fra EU-retten, er med på å definere de enkelte tjenestekategoriene. Det gjør det i praksis vanskelig å trekke ut generelle prinsipper eller klare ledetråder i anvendelsen av unntaket.

Harmoniseringsprinsipp

Finansdepartementet uttaler i sin fortolkningsuttalelse fra 2001 at avgrensningen må ses i sammenheng med annen lovgivning og det blir særlig vist til Finansavtaleloven, Forsikringsvirksomhetsloven og Verdipapirhandeloven. Uttalelsen gir uttrykk for et «harmoniseringsprinsipp», som innebærer at et begrep så langt mulig bør tillegges samme betydning uavhengig i hvilken rettslig sammenheng det benyttes. Spørsmålet er hvor langt dette prinsippet strekker seg i forhold til det uttalte utgangspunkt at unntaket skal tolkes snevert.

Som eksempel kan nevnes betalingsformidling som i merverdiavgiftsloven er omtalt som «utføring av betalingsoppdrag». I fortolkningsuttalelsen fra 2001 viser departementet blant annet til Finansavtalelovens definisjon av «betalingsoppdrag» når det gjelder dette unntaket, et begrep som senere er erstattet med «betalingsgjeld». Betalingsgjeld i Finansavtalelovens forstand omfatter i dag en rekke type tjenester; «pengeoverføringer», «gjennomføring av betalingstransaksjoner», tjenester «som gjør det mulig å sette inn på og ta ut kontanter av en konto» og annet.

Konsesjonsbelagte tjenester

Betalingsgjeld etter Finansavtalelovens bestemmelser, er tjenester som i dag krever tillatelse fra Finanstilsynet for å kunne utføres. Fra å gjelde de tradisjonelle finansinstitusjonene som banker og finansmeglerforetak, omfatter konsesjonsplikten i dag også såkalte «betalingsforetak» og «e-pengeforetak».

Verken betalingsforetak eller e-pengeforetak regnes imidlertid som finansinstitusjoner i Finansavtalelovens forstand. Den teknologiske utviklingen har

brakt med seg en rekke nye type tjenester, herunder betalingsmåter. Utvidelsen av konsesjonsplikten og av tjenester omfattet av Finansavtaleloven reiser spørsmål om også merverdiavgiftsunntaket for finansielle tjenester er tilsvarende utvidet.

Merverdiavgiftsunntaket bør stå på egne ben

Selv om Finansdepartementet i sin fortolkningsuttalelse fra 2001 viser til Finansavtalelovens bestemmelser, og ellers har gitt uttrykk for et generelt harmoniseringsprinsipp mellom merverdiavgiftslovens begreper og tilsvarende begreper i annen lovgivning, kan det neppe trekkes så langt at det er bestemmende for avgrensningen av unntaket for finansielle tjenester. Det bør stå på egne ben.

Hensynet bak Finansavtalelovens bestemmelser er å beskytte forbrukerne mot urimelige avtalevilkår og å bli utnyttet av useriøse aktører. Høye krav til profesjonalitet forutsetter kontrollmuligheter, hvilket tilsier at Finansavtaleloven i utgangspunktet gis bred anvendelse.

Et unntak fra den generelle merverdiavgiftsplikten, som ellers gjelder for omsetning av tjenester, tilsier derimot et smalt nedslagsfelt.

Et paradoks

En rekke aktører som i dag driver fullt ut avgiftspliktig virksomhet, kan med få grep innrette seg slik at de tilbyr betalingsgjeld som kommer inn under Finansavtalelovens definisjoner, typisk som e-pengeforetak. Dette kan imidlertid vanskelig innebære at de dermed også anses å omsette finansielle tjenester i merverdiavgiftslovens forstand, en tanke som nok har streift de færreste.

Bekvemmeligheten ved å kunne leneseg på andre lovområders definisjoner bør her ikke gå på bekostning av et overordnet system med generell avgiftsplikten som tilsier få og snevre unntak. Det ville være et paradoks om unntaket for finansielle tjenester, som i utgangspunktet ikke er ønsket av Finansdepartementet og som man i mer enn ti år har holdt fast ved at må tolkes snevert, skulle omfatte tjenesteytere som også foretrekker avgiftsplikten.